

[Camociovy mapy jsou součástí rejstříku UNESCO Paměť světa](#) **[1]**

Autor:

- [NOVOTNÁ, Eva](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 2](#) [3]

Rubrika:

- [Ocenění](#) [4]

Klíčová slova:

- [ceny](#) [5], [Mapová sbírka](#) [6], [Paměť světa](#) [7]

Dne 5. dubna 2018 převzal děkan Přírodovědecké fakulty RNDr. Jiří Zima, CSc., od ministra kultury ČR PhDr. Ilji Šmída certifikát potvrzující [zápis renesančních Camociových map do prestižního seznamu Paměť světa UNESCO](#) [8] (Memory of the World). Mezinárodní poradní výbor (International Advisory Committee, IAC) programu UNESCO Paměť světa doporučil zápis 78 nových nominací do tohoto mezinárodního seznamu. Mezi 130 navrženými památkami byly i unikátní renesanční mapy z fondu Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Národního muzea výtvarných umění (National Museum of Fine Arts) ve Vallettě, vydané benátským nakladatelem Giovannim Francescem Camociem jako zpravodajství z tureckého obléhání Malty roku 1565.

[9]
Ministr kultury Ilja Šmíd, ředitelka Mapové sbírky PhDr. Mgr. Eva Novotná a děkan Přírodovědecké fakulty prof. RNDr. Jiří Zima, CSc., s certifikátem o zápisu Camociových map do rejstříku Paměť světa (zdroj: Ministerstvo kultury ČR)

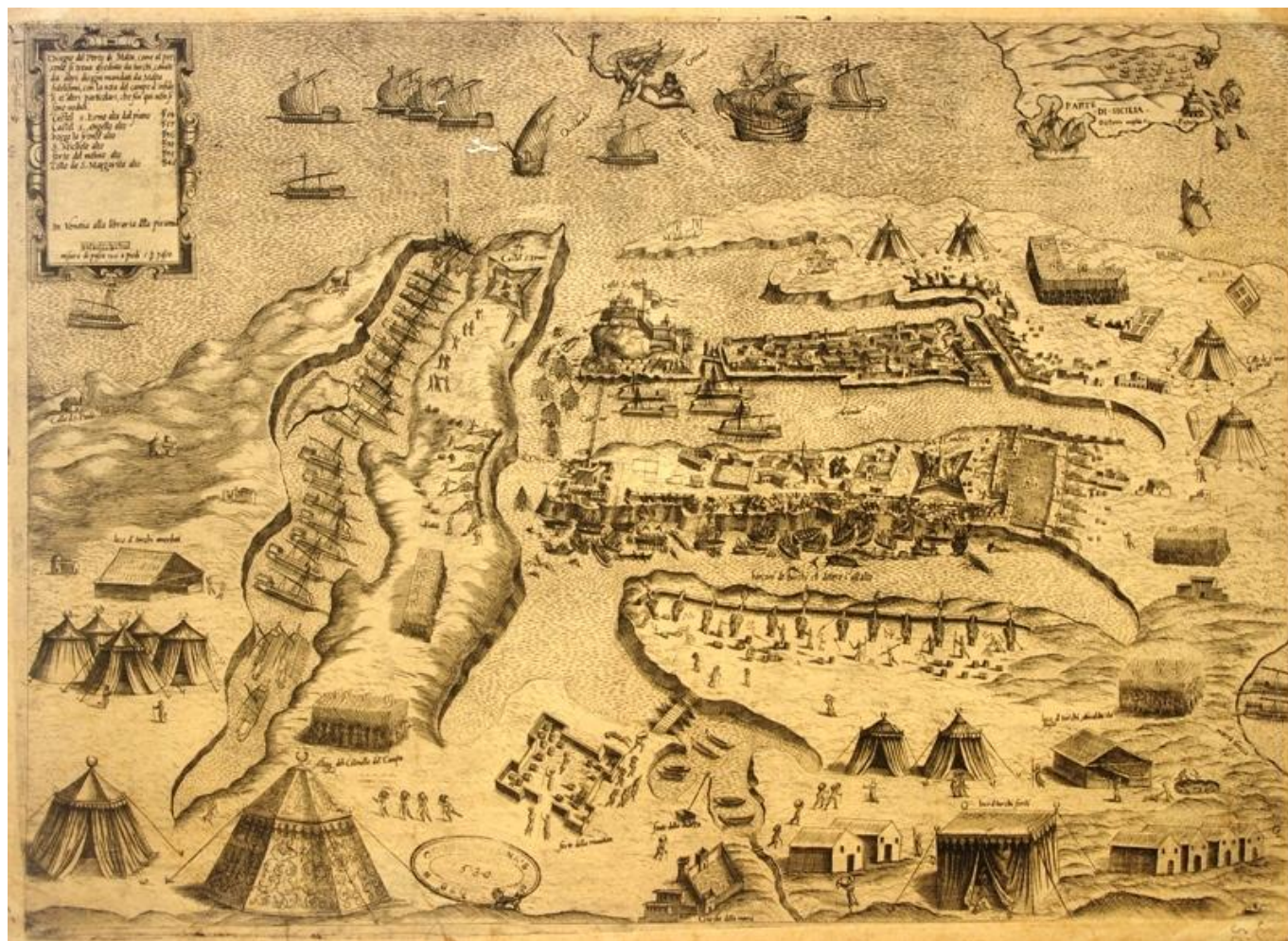
[10]

Ministr kultury Ilja Šmíd, ředitelka Mapové sbírky PhDr. Mgr. Eva Novotná a zástupci maltských partnerů Bernadine Scicluna a Joseph Schiro s certifikátem o zápisu Camociových map do rejstříku Paměť světa (zdroj: Ministerstvo kultury ČR)

Unikátní mapa vyšla v celkem čtyřech verzích. Byla upravena z jedné tiskové měděné desky o rozměrech 33×46 cm vždy podle aktuálního stavu bojiště. Verze 1, 3 a 4 se nacházejí v Kartografické sbírce Národního muzea výtvarných umění ve Vallettě. Teprve v roce 2014 v pražské [Digitální mapové sbírce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy](#) [11] Joseph Schiro, dnes tajemník Maltské kartografické společnosti a emeritní ředitel konzervačního oddělení Kulturního dědictví Malty, objevil druhou verzi mapy. Na základě staršího článku dr. Alberta Ganada věděl, že existovala druhá verze těchto map, ale byla neznámá. Ve světě jde zatím o jedinou známou dochovanou kopii této verze. Tím byla po 450 letech zaplněna mezera v této mapové zpravodajské sérii a mohl se tak konečně zrekonstruovat celý průběh bitvy.

Pro úplnost doplníme úplný bibliografický záznam pražské verze mapy:

CAMOCIO, Giovanni Francesco. *Disegno del Porto di Malta, come al[abaster] presente si troua assediato da turchi, cauato da altri disegni mandate da Malta fidelissimi, con la nota del campo d'infideli et altri particolari, che fin qui non mandate da Malta fidelissimi, con la nota campo d'infideli et altri particolari, che fin qui non si sono ueduti*. Měřítko ca 1:10 000. 1,7 cm = misura di passa 100 a piedi 5 p.[er] passo'. In Venetia: alla libreria d[e]lla piramid[e], 1565. 1 mapa: mědirytina, černobílá; 32,5×46 cm, na listu 33×46 cm.

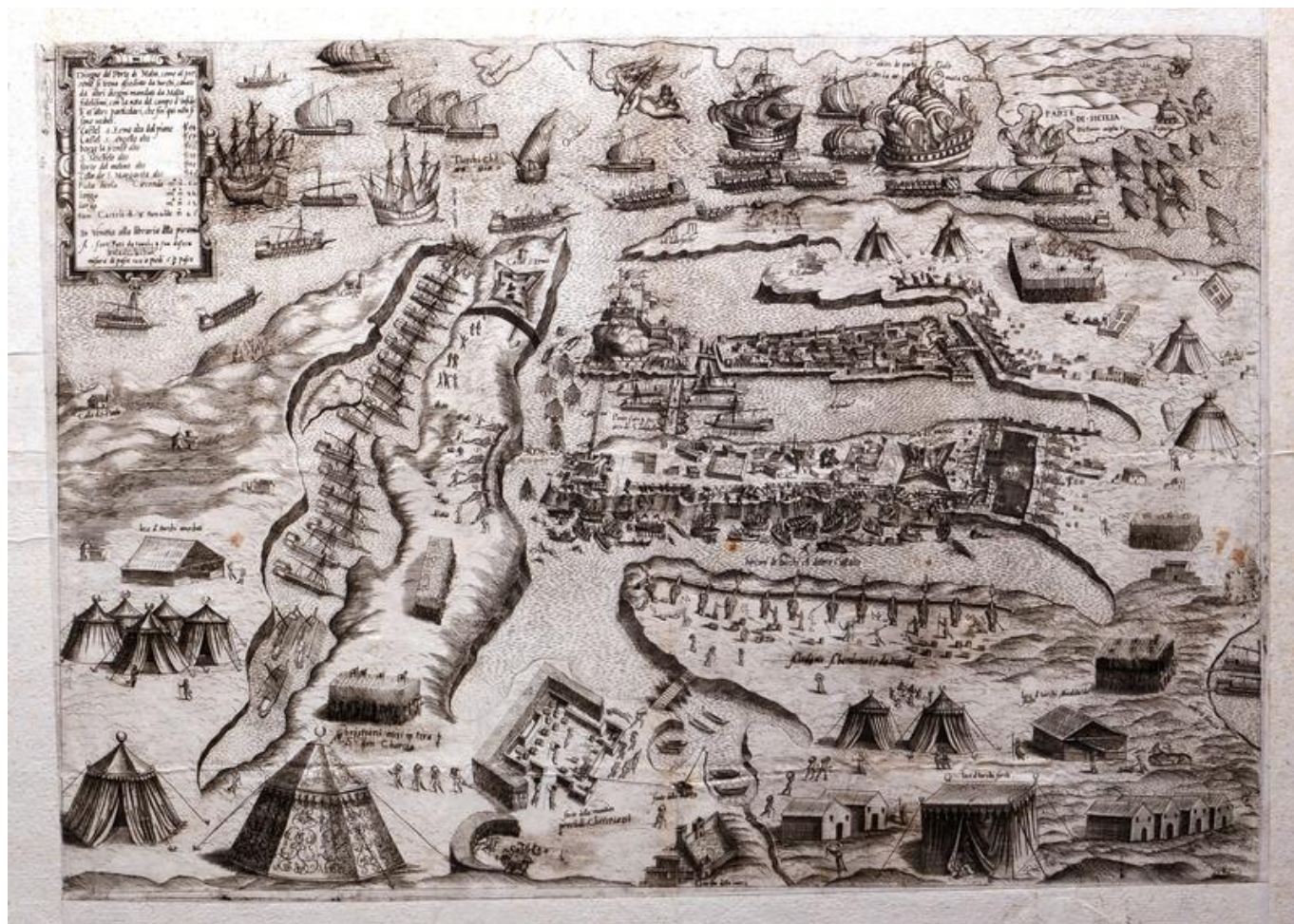
[12]

První verze mapy obležení Malty (zdroj: Národní muzeum výtvarných umění, Valletta, Malta)

[13]

Druhá verze mapy obležení Malty (zdroj: Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy)

[14]
Třetí verze mapy obležení Malty (zdroj: Národní muzeum výtvarných umění, Valletta, Malta)

[15]

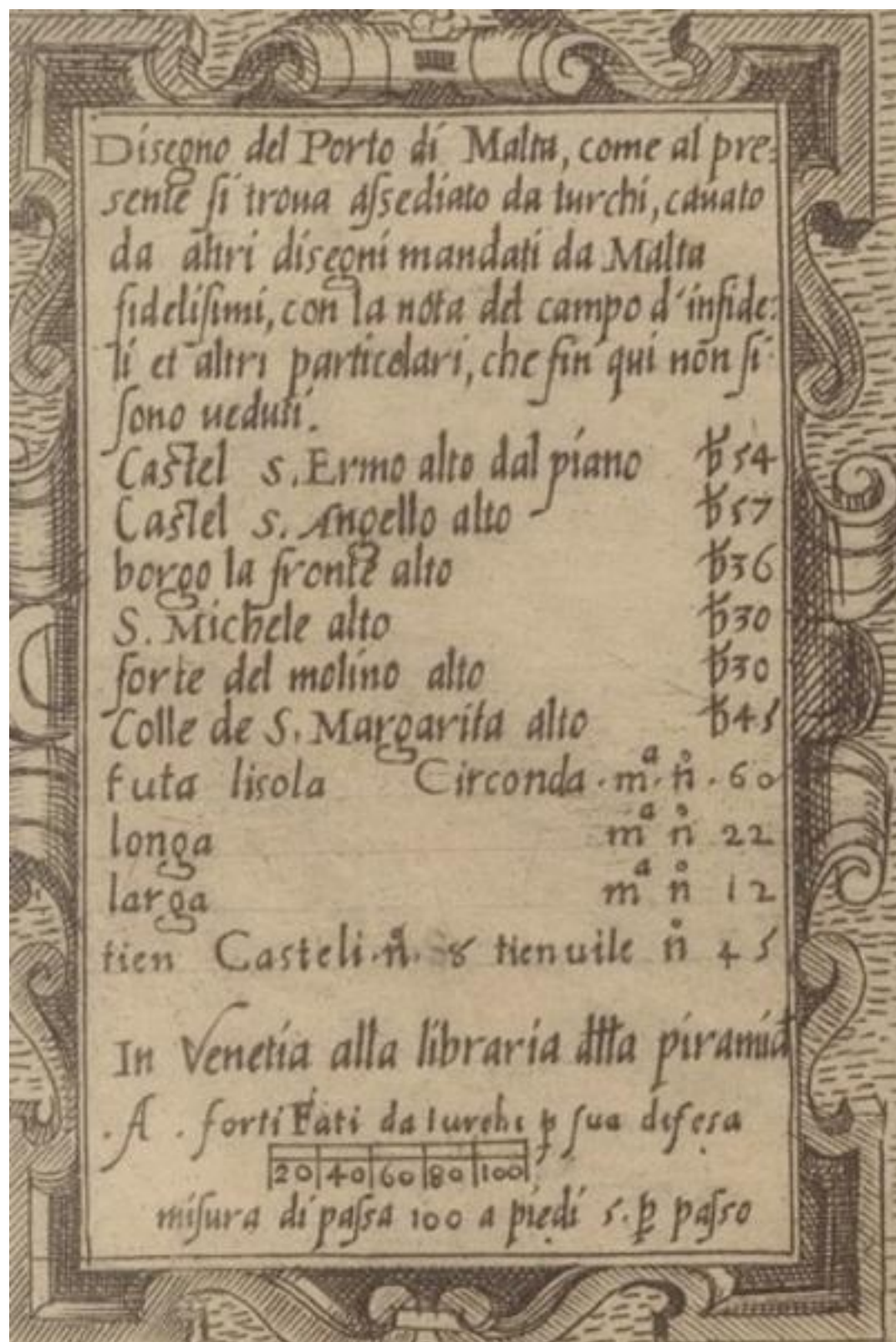
Čtvrtá verze mapy obležení Malty (zdroj: Národní muzeum výtvarných umění, Valletta, Malta)

Mapy znázorňují bitvu o přístav na severovýchodním pobřeží Malty. V květnu 1565 zaútočilo na Maltu turecké vojsko sultána Sulejmana I. s 40 tisíci muži a Dragutovými piráty. Proti nim stálo pouhých 540 maltských řádových rytířů a 8 tisíc Malťanů a žoldnérů. Díky strategii řádového velmistra Jeana de la Valette, statečnosti obránců i sicilskému místokráli Garciovi de Toledo, který přispěchal na pomoc s posilami, Turci utrpěli porážku. Toto vítězství se dodnes připomíná jako státní svátek Malty 8. září.

Plány bitvy byly vydané jako černobílé mědirytiny otištěné na ručním papíře. Originály jsou dochované ve výborném stavu. Kromě světové unikátnosti jsou mapy zajímavé hned z několika hledisek: Camociovy mapy rychle informovaly Evropu o průběhu obležení a jako první přinesly zprávu o prohře Turků. Zajímavé je, že byly vytvořeny postupnými úpravami z jedné tiskové měděné desky. Jde o vynikající renesanční dílo z významné Lafreriho italské školy detailně znázorňující přelomovou bitvu o Středomoří. Osmanská říše si tehdy chtěla na Maltě kvůli její strategické poloze ve Středozemním moři udělat základnu a vstupní bránu do Evropy. Kdyby se jí to podařilo, dějiny starého kontinentu by se pravděpodobně vyvíjely docela jinak. Význam těchto událostí historici přirovnávají k letecké bitvě o Británii z roku 1940. Proto se o to, co se na Maltě děje, tehdy zajímala celá Evropa. V neposlední řadě pak mapy zachycují oblast Valletty před velkou přestavbou a dochovaných kopií je extrémně málo. Druhá a třetí verze jsou světové unikáty.

Tyto významné kartografické památky vydával známý benátský nakladatel Giovanni Francesco Camocio (1501–1575). Není sice přímo na mapě uveden, ale nakladatelská značka pyramidy a místo vydání v Benátkách nás nenechávají na pochybách, že šlo právě o Camocia. Jednalo se o jednoho z nejvýznamnějších italských nakladatelů. Proslavil se rytinami podle Tiziana. Později se zaměřoval na mapy, které vydával v různých formátech. Známý je jeho soubor izolárií, map ostrovů především ze Středomoří. V době vrcholné renesance byl žánr izolárií velmi populární a představoval kombinaci

map, cestopisů a geografických popisů. Camocio sám zřejmě nebyl rytcem, ale využíval jiné umělce, např. Paula Forlaniho nebo Dominica Zenoie. Na jeho mapách jsou pozoruhodně zachyceny detaily vojáků, námořníků, ale i hradů, kostelů, řek, lodí apod. Předpokládá se, že jako většina obyvatel Benátek zemřel na mor v roce 1575, neboť jeho činnost není dále doložena. Patřil do Lafreriho školy, jejíž mapy byly vydávány v populárních atlasech.

[16]

Legenda mapy a slovně popsáný tiskařský znak pyramidy (zdroj: Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy)

Dochovalo se jich velice málo, jen kolem 70. Pro nás je pak zajímavé, že Bolonini Zaltieri, další

představitel této školy, reprodukoval první mapu Čech od Mikuláše Klaudyána. Nutno dodat, že italská kartografická škola patřila od Münsterova vydání *Geografie* (v roce 1540) do 80. let 16. století k evropské špičce. Pak postupně převážila nizozemská kartografie zejména s Orteliovým atlasem *Theatrum orbis terrarum* (z roku 1570) a dalšími vynikajícími díly.

Program UNESCO Paměť světa, jenž vznikl v roce 1992, obsahuje k letošnímu roku 425 dokumentů ze všech kontinentů na různých nosičích od pergamenu po filmové a zvukové nosiče.

Z kartografických památek bylo dosud zapsáno pouze 15 map, atlasů a kolekcí obsahujících mapy. V roce 2017 přibyly do rejstříku jako 16. kolekce právě Camociovy mapy. Soubor plánů velkého obléhání Malty se tak dostal do prestižní společnosti, jako jsou například *Herefordská mapa* z 13. století, *Peutingerova mapa římských cest* z 12. století nebo *Tabula Hungariae* z roku 1528.

Zatímco Česká republika registruje již osm úspěšných zápisů do rejstříku, pro Maltu jde o první úspěšný zápis do tohoto významného souboru světových dokumentových památek. Je jistě povzbudivé, že právě Česko se mohlo s Maltou podělit o své letité zkušenosti. Na přihlášce k zápisu map do seznamu světového dědictví pracovaly obě instituce, tedy Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a maltské Národní muzeum výtvarných umění, od roku 2014. Nominaci navíc písemně podpořil i Tony Campbell, významný specialista na historickou kartografii a emeritní kurátor Mapové sbírky Britské knihovny (British Library).

K propagaci zápisu do rejstříku Paměť světa byla Bernadinou Sciclunou, kurátorkou maltského Národního muzea výtvarných umění, a ředitelkou Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy PhDr. Evou Novotnou spolu s dalšími spolupracovníky připravena výstava *Mapy obležení* představující blíže tento jedinečný soubor map.

Výstava proběhla nejprve v roce 2016 (od ledna do května) v Národním muzeu archeologie (National Museum of Archaeology) ve Vallettě, poté byla zapůjčena do muzea na ostrově Gozo. Od května do září 2016 proběhla i v Praze. V roce 2017 si pak výstavu zapůjčily Vědecká knihovna UJEP v Ústí nad Labem a Kartografické centrum Velké Opatovice. V aktualizované verzi si ji mohli návštěvníci prohlédnout v Praze od 1. února do 15. května 2018 v budově Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy na Albertově.

U příležitosti zápisu do rejstříku Paměť světa a [předání certifikátů na Ministerstvu kultury ČR](#) [17] byla originální druhá verze mapy mimořádně vůbec poprvé vystavena pro veřejnost, a to od 5. do 11. dubna 2018 v Národním technickém muzeu.

[18]

Výstava originálu v Národním technickém muzeu v roce 2018 (foto: Bernardine Scicluna)

Prakticky certifikát pro obě instituce znamená zvýšení mezinárodní prestiže i jejich popularizaci. Evidence v rejstříku programu Paměť světa signalizuje, že umíme nejenom zachovat i představit kartografické kulturní dědictví pro další generace, ale je také důležitým poselstvím, že Univerzita Karlova i Česká republika usilují o podporu a záchranu našich památek.

Závěrem dodejme, že student Katedry aplikované geoinformatiky a kartografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy Jakub Báča pod vedením Ing. Miroslava Čábelky vytvořil podle čtyř plánek zdařilou animaci bitvy. Záznam je dostupný na YouTube:

Informace o přihlášce a zápisu jsou k dispozici také na [webu Mapové sbírky](#) [19]. Tamtéž najdete i [podrobnosti o výstavě](#) [20], kterou je možné si zapůjčit.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/camociovy-mapy-jsou-soucasti-rejstriku-unesco>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/camociovy-mapy-jsou-soucasti-rejstriku-unesco>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/novotna-eva>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/ocneni>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/ceny>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/mapova-sbirka>
- [7] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/pamet-sveta>
- [8] <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/memory-of-the-world/register/full-list-of-registered-heritage/registered-heritage-page-2/camocio-maps/>
- [9] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna6.jpg>
- [10] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna7.jpg>
- [11] <http://mapy2.natur.cuni.cz:8080/geonetwork/srv/eng/catalog.search#/home>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna1.jpg>
- [13] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna2.jpg>
- [14] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna3.jpg>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna4.jpg>
- [16] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna5.jpg>
- [17] <https://www.mkcr.cz/novinky-a-media/certifikaty-pameti-sveta-byly-predany-4-cs2622.html>
- [18] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/398/novotna8.jpg>
- [19] <https://www.natur.cuni.cz/geografie/mapova-sbirka/prihlaska-unesco>
- [20] <https://www.natur.cuni.cz/geografie/mapova-sbirka/aktuality/vystava-mapy-oblezeni-a-zapis-camociovy-ch-map-do-mow-unesco>